

AVIZ
**referitor la propunerea legislativă privind
Statutul de autonomie al Ținutului Secuiesc**

Analizând propunerea legislativă privind Statutul de autonomie al Ținutului Secuiesc, transmisă de Secretarul General al Camerei Deputaților cu adresa nr.PLX 295/19.07.2005,

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art.2 alin.1 lit.a din Legea nr.73/1993 și art.48(3) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ,

Avizează negativ propunerea legislativă, pentru următoarele considerente:

1. Propunerea legislativă privind Statutul de autonomie al Ținutului Secuiesc conține propuneri privitoare la autonomizarea județelor Covasna, Harghita și a unei părți din județul Mureș și constituirea lor ca regiune autonomă cu personalitate juridică în cadrul statului român.

Sunt redate limitele teritoriului care ar urma să devină **Ținutul Secuiesc**, pentru care este prevăzută și o organizare administrativă proprie, cu autorități publice și instituții proprii la toate nivelurile, conferirea unor competențe specifice, folosirea limbii maghiare ca limbă oficială a Ținutului Secuiesc și a simbolurilor națiunii maghiare.

Scopurile politice urmărite - exprimarea "identității sale istorice", protecția "identității naționale maghiare", stabilirea unei "ordini administrative" separate, pe baza "condițiilor geografice, economice, sociale și culturale" specifice, în scopul realizării

“dezideratului istoric al asigurării autonomiei” și al ocrotirii “realizării intereselor teritoriale”, ca și revendicarea, pentru “colectivitatea majoritară autohtonă a ținutului istoric” a dreptului de a dispune de “prerogative de ordin statal” în scopul “preluării sub propria ei responsabilitate” a unei “părți importante a problemelor de interes public” (art.1), precum și dobândirea “personalității juridice a Regiunii autonome în cadrul României” (art.2) - **vizează practic crearea unei entități statale distincte, paralelă cu statul național unitar român.**

Prin natura lor, problemele reglementate prin prezenta propunere legislativă sunt rezervate domeniului legii organice, potrivit art.73 alin.(3) lit.o) din Constituție, întrucât privesc organizarea administrativă a teritoriului.

În aplicarea dispozițiilor art.75 alin.(1) din Constituția României, revizuită, prima Cameră sesizată este Camera Deputaților.

Semnalăm că în anul 2004, Consiliul Legislativ a mai primit spre avizare, de la Camera Deputaților, cu adresa nr.PLX87/01.03.2004, o propunere legislativă cu acest obiect, fiind emis avizul negativ nr.405/11.03.2004, propunere pentru care a încetat procedura legislativă prin respingerea definitivă de către Senat.

Prezenta propunere reia identic obiectul de reglementare al propunerii anterioare (cu mici reformulări de texte), cu excepția dispozițiilor referitoare la retrocedarea unor bunuri aparținând cultelor religioase și instituțiilor comunității maghiare naționalizate și trecute în mod abuziv în proprietatea statului avute în vedere de art.96 și art.122.

2. Din punct de vedere al dreptului comunitar, este de precizat că *problematika organizării administrative a teritoriului statului*, implicit a înființării unor regiuni autonome de genul celei propuse de către inițiatorii propunerii legislative, **nu cade sub incidența acestuia, competența de reglementare aparținând exclusiv autorităților naționale ale statelor membre.**

Trebuie însă menționat că organismele europene nu promovează crearea unor entități infrastatale, de genul *regiunilor autonome, asimetrice, neuniforme*, ori pur și simplu **singulare, constituite exclusiv pe criterii etnice.**

3. Din punct de vedere al dreptului internațional, analiza prezentei propunerii legislative se impune a fi făcută în principal prin

raportare la instrumentele juridice internaționale existente în materia drepturilor omului, acceptate ca reglementări fundamentale și de Uniunea Europeană, în special a celor statuate la nivelul Consiliului Europei, dintre care se detașează *Convenția cadru pentru protecția minorităților naționale*, adoptată la Strasbourg la 1 februarie 1995, ratificată de România prin Legea nr.33/1995.

Această Convenție **nu conferă drepturi colective minorităților naționale**, ci are doar menirea de a garanta **fiecărei persoane** aparținând unei minorități, în principal, dreptul la egalitate în fața legii și la egala protecție a legii, interzicând orice discriminare bazată pe apartenența la o minoritate. Convenția stabilește că *statele se angajează să adopte, dacă este cazul, măsuri adecvate pentru a promova în toate domeniile vieții economice, sociale, politice și culturale, egalitatea deplină și efectivă a persoanelor aparținând unei minorități naționale cu cele aparținând majorității*.

În acest context, Convenția europeană impune obligația statelor de a promova condiții de natură să permită persoanelor aparținând minorităților naționale *să-și mențină și să-și dezvolte cultura, să-și păstreze elementele esențiale ale identității lor, respectiv religia, limba, tradițiile și patrimoniul cultural*. Totodată, o serie de **drepturi specifice** sunt recunoscute **fiecărei persoane** aparținând unei minorități naționale, precum *dreptul de folosire a numelui în limba minoritară, de a folosi neîngrădit și învăța în această limbă, de a beneficia de însemne, inscripții și informații în limba respectivă*.

Dincolo însă de toate aceste drepturi specifice, pe care statele semnatare ale Convenției se obligă să le promoveze prin **măsuri speciale**, se impune a se preciza că, în *contextul principiului privind egalitatea deplină și efectivă între persoanele aparținând minorității naționale și cele aparținând majorității*, potrivit aceluiași prevederi ale Convenției europene, aceste **măsuri trebuie să fie adecvate, conforme principiului proporționalității, evitându-se încălcarea drepturilor ori discriminarea celorlalte persoane**.

Sub aceste aspecte, propunerea legislativă excede nu numai dispozițiilor Convenției europene, ci și spiritului și literei ansamblului reglementării internaționale la care România este parte, statuând o **discriminare pozitivă în defavoarea cetățenilor majorității**.

În același sens sunt și prevederile **Cartei europene a autonomiei locale**, ale cărei prevederi sunt transpuse în dreptul intern prin **Legea nr.215/2001 privind administrația publică locală**.

În accepțiunea Cartei europene, autonomia locală este un fenomen eminent de **ordin administrativ** și, în subsidiar, **unul financiar**. *Ea trebuie să fie recunoscută în legislația internă și, pe cât posibil, în Constituție*, obligație careia i s-a dat curs prin prevederile art.120-123 din Constituția României și prin dispozițiile Legii nr.215/2001.

A se acorda *drepturi speciale și sporite, de autoadministrare*, unor **entități administrativ-teritoriale, nerecunoscute de Constituția statului și organizate exclusiv pe baze etnice**, pe criteriul ponderii unei minorități naționale, înseamnă a admite **încălcarea principiului egalității dintre cetățenii aceluiași stat**, indiferent de apartenența lor la o majoritate sau la una dintre minorități, **contravenind flagrant normelor dreptului internațional în materie, dar și prevederilor constituționale**.

În sensul celor de mai sus sunt și prevederile și spiritul altor documente internaționale. Avem în vedere **Recomandarea nr.1201/1993** a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei *cu referire la un protocol adițional la Convenția europeană a Drepturilor omului privind drepturile minorităților naționale* care, în art.12 precizează că **nici o dispoziție a Protocolului nu poate fi interpretată ca limitând sau restrângând un drept individual al unei persoane aparținând unei minorități naționale sau ca un drept colectiv al unei minorități naționale**.

Rezoluția nr.1334/2003 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind experiențele pozitive ale regiunilor autonome ca sursă de inspirație în rezolvarea conflictelor în Europa, prevede la pct.16 că **punerea în aplicare a unei autonomii nu trebuie să dea impresia cetățenilor că administrația locală reprezintă o afacere exclusivă a minorității**", iar la pct.17 arată că un *statut de autonomie reușit presupune dezvoltarea de relații echilibrate în cadrul statului între majoritate și minoritate și, totodată, între toate minoritățile naționale*; orice statut de autonomie trebuie să respecte principiile de egalitate și de non-discriminare și să se fondeze pe integritatea teritorială și suveranitatea statelor.

Din ansamblul reglementărilor cât și din spiritul acestor documente internaționale la care România a aderat, rezultă o serie de reguli de importanță europeană, cu valoare de principii de bază ce guvernează **problematika protecției minorităților naționale**, cum sunt: *egalitatea în drepturi a cetățenilor aparținând unei minorități naționale cu cei ai majorității*; **nediscriminarea cetățenilor aparținând majorității în raport de cei ai unei minorități, ca de altfel, nici între diferitele minorități naționale de la nivelul statului**; **circumscrierea drepturilor persoanelor ce aparțin unei minorități naționale exclusiv în sfera elementelor esențiale ale păstrării identității lor - cultură, limbă, religie, tradiții**; **excluderea oricăror categorii de drepturi de natură colectivă ale minorităților naționale**; **respectarea ordinii juridice constituționale și a valorilor fundamentale ale statelor în care se regăsesc asemenea minorități naționale, inclusiv în ceea ce privește organizarea administrativ-teritorială a acestora - un atribut de suveranitate al fiecărui stat**; **promovarea conceptului de autonomie teritorială, ca fenomen predominant administrativ și nu politic, determinat de rațiuni de eficiență a organizării administrației statului, de regulă de la nivelul tuturor categoriilor de colectivități locale din cadrul unităților administrativ-teritoriale recunoscute prin ordinea juridică a statelor, și nu de considerente exclusiv de ordin etnic.**

4. Din punct de vedere al dreptului intern, propunerea legislativă contravine flagrant ordinii constituționale a statului român. Astfel, ea instituie unități administrativ-teritoriale noi, distincte de celelalte unități administrativ-teritoriale consacrate de Constituție, atât prin modul de organizare, cât și prin prerogativele speciale care se doresc a fi atribuite autorităților publice constituite în acestea.

Semnalăm că proiectul nu ține seama de dispozițiile din chiar debutul legii fundamentale a statului, potrivit cărora România este stat **național, suveran și independent, unitar și indivizibil** (art.1 alin.(1)).

Reamintim că **statul unitar** constituie o singură formațiune statală, este el însuși, și numai el, subiect de drept internațional, presupune o singură ordine juridică, bazată pe o unică Constituție și un singur sistem de organizare prin care se exercită cele trei puteri fundamentale, populația sa având o singură cetățenie.

Sfera de cuprindere a ordinii juridice ca și cea de exercitare a autorității organelor puterii este raportată la întreg teritoriul statului și la întreaga populație, indiferent de etnie sau naționalitate.

Legiuitorul constituent a stabilit că România nu este numai un stat unitar, ci și **indivizibil**, în sensul că el nu poate fi segmentat, nu poate face obiectul unei divizări, nici totale nici parțiale, cu regimuri juridice diferite.

5. În ceea ce privește **suveranitate națională**, Constituția statuează în art.2 că aceasta „apartine **poporului român**, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum. **Nici un grup și nici o persoană nu poate exercita suveranitatea în nume propriu**”.

De menționat este și faptul că, potrivit textului constituțional, deși suveranitatea este „națională”, titularul acesteia nu este *națiunea*, ci **poporul**.

De asemenea, suveranitatea este **inalienabilă**, întrucât ceea ce se transmite organelor reprezentative este doar „exercițiul” acesteia dar, totodată, ea este și **indivizibilă**, deoarece **nu poate fi fragmentată și distribuită „nici unui grup și nici unei persoane”**. Această ultimă precizare accentuează caracterul inalienabil al suveranității, de vreme ce suveranitatea nu poate fi apropiată pentru a fi exercitată „în nume propriu”.

Or, “Supremația puterii”, exprimată prin dreptul statului român de a decide, fără nici un fel de limitare din partea altor “puteri”, în toate problemele ce țin de guvernarea statului este practic înlăturată în cea mai mare parte în “Ținutul Secuiesc”, prin competențele **speciale**, uneori **exclusive**, ale autorităților acestuia, precum și ale „Scaunelor” componente și autorităților publice locale care fac parte din acestea.

Autonomia teritorială preconizată a se acorda respectivei „Regiuni autonome” excede aspectul administrativ, conferindu-se veritabile **prerogative de putere publică** desprinse din suveranitatea statului, accentuându-se așadar, **componenta politică a descentralizării**, prin **cristalizarea unui nou subiect de drept** (ex: “*competențele regiunii sunt stabilite prin prezentul statut al regiunii, de lege, sau de dreptul internațional*” - art.2 lit.a) din propunere).

6. Referitor la organizarea administrativ-teritorială, potrivit art.3 alin.(3) din Constituție, teritoriul statului român este organizat în

comune, orașe și județe. Rezultă deci, că acestea sunt **singurele** unități administrativ-teritoriale recunoscute de legea fundamentală a țării. Organizarea lor nu are la bază criteriile de naționalitate, de origine etnică ori religioasă, întrucât România este, conform art.4 alin.(2) din Constituție, patria **comună și indivizibilă** a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, opinie, apartenență politică, de avere sau de origine socială.

Or, determinarea geografică a acestei „Regiuni autonome” se **realizează exclusiv pe baze etnice**, regrupând părți ale teritoriului de stat în care populația majoritară este formată din cetățeni români de naționalitate maghiară, respectiv din județele Harghita și Covasna și parte din județul Mureș.

De altfel, norma prevăzută la **art.7** din propunerea legislativă este greșită, deoarece o unitate administrativ-teritorială nu poate lua naștere prin constituirea ”Consiliului de Autoadministrare”, așa cum se prevede, raportul fiind tocmai invers. În plus, atribuțiile acestui Consiliu nu pot fi stabilite “de locuitorii Ținutului”, cum se prevede în proiect, ci prin lege.

În plus, este evident că o asemenea structură nici nu ar putea funcționa, dat fiind regimul special al regiunii, care ar însemna o **vădită discriminare** față de cetățenii din celelalte unități administrativ-teritoriale recunoscute de Constituție.

Potrivit propunerii legislative, **dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale la păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase** este înlocuit cu un drept la “identitate națională” de natură politică, simultan cu înlăturarea de pe teritoriul “Ținutului Secuiesc” a dreptului la identitate națională a populației majoritare în statul român.

În acest fel, propunerea legislativă contravine dispozițiilor constituționale privind **dreptul la identitate**, în speță ale art.6 alin.(2) potrivit cărora *„măsurile de protecție luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității persoanelor aparținând minorității naționale trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate și de nediscriminare în raport cu ceilalți cetățenii români”*.

Mai mult, **organizarea administrativ-teritorială** a acestei „Regiuni autonome” este una proprie (Ținut, Scaune) în cadrul sistemului general uniform al descentralizării administrative a

statului. Sunt consacrate **instituții politico-administrative specifice**, cum sunt un „președinte”, cu o competență într-o evidentă similitudine cu Președintele României, „*Consiliul de Autoadministrare*” - un adevărat parlament local, „*Comisia de Autoadministrare*” cu competențe similare unui Guvern, precum și „*Consiliul Scaunal*”, „*Comisia Scaunală*”, „*Președintele Scaunului*”, altele decât cele prevăzute de Constituție. Se are în vedere ca organizarea, sub aspectul administrativ, a “Ținutului Secuiesc” să se facă pe **trei niveluri**: local, scaunal și regional, în timp ce, în prezent, organizarea administrativă a teritoriului României este numai pe **două niveluri** - local și județean. În aceste condiții, se creează disfuncționalități și impedimente în cooperare, atât pe plan intern, cât și în relațiile externe, deoarece în unul și același stat, declarat unitar și indivizibil prin Constituție, nu pot exista concomitent structuri administrative de aceeași natură, **toate** organizate pe două niveluri și doar **una singură** pe trei niveluri.

În plus, dispozițiile art.20 alin.(1) din proiect, limitează alegerea “consilierilor regionali” numai la votul “secret și direct”, deși, potrivit Constituției, dreptul de vot este “**universal, egal, direct, secret și liber exprimat**”.

Referindu-se la regiune, ținuturi și scaune, - **structuri neconsacrate constituțional** - ca la organe proprii, altele decât cele consfințite de Constituție, **propunerea legislativă depășește limitele organizării statale recunoscute de legea fundamentală, reprezentând, așa cum am arătat, o gravă încălcare a dispozițiilor și principiilor constituționale sus-menționate.**

Precizăm că la baza oricărei organizări administrative a teritoriului, indiferent pe câte niveluri este concepută, trebuie să stea o serie de indicatori minimali, științific determinați și riguros cuantificabili, ierarhizați de legiuitor, pe baza cărora se constituie fiecare categorie de unități administrativ-teritoriale. Sub acest aspect, este de menționat că, în prezent, în România există astfel de indicatori stabiliți prin Legea nr.351/2001, care se referă numai la rețeaua de localități, respectiv la municipii, orașe și comune și, implicit, la județe, astfel cum acestea sunt definite de Legea nr.2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României, republicată.

Când legiuitorul român va considera necesar, oportun și posibil crearea și a unui al treilea nivel de organizare administrativă a

teritoriului, va trebui să definească, mai întâi, criteriile minimale și prioritare pe baza cărora acesta se va constitui. **Constituirea acestui nivel va privi însă, întregul teritoriu al statului, nu doar o anumită zonă**, pentru că numai astfel statul va putea funcționa potrivit principiilor constituționale, repartizând competențele în mod echitabil la fiecare nivel, inclusiv prin descentralizarea unor activități de la nivelurile superioare către unitățile de bază, cele mai apropiate de cetățeni.

7. Consacrarea, în legea fundamentală, a unui regim de descentralizare în administrația publică este de natură să asigure autonomia locală, în cadrul căreia, autoritățile alese de colectivitățile locale (și nu numite de la centru), se pot exprima liber în ceea ce privește rezolvarea problemelor locale, nefiind subordonate ierarhic autorităților centrale, iar actele emise de acestea nu pot fi anulate decât de instanțele judecătorești.

Menționăm că aceste principii constituționale își găsesc aplicarea concretă prin dispozițiile Legii administrației publice locale nr.215/2001, cu modificările și completările ulterioare care, la art.3 alin.(1), precizează că autonomia locală înseamnă dreptul și capacitatea **efectivă** a autorităților administrației publice locale de a **soluționa și gestiona, în numele și în interesul colectivităților locale pe care le reprezintă, treburile publice, în condițiile legii.**

Precizăm însă, că existența unor colectivități teritoriale locale, în cadrul sistemului de descentralizare administrativă, nu poate aduce atingere caracterului unitar al statului român.

Pornind de la principiul autonomiei locale consacrat de Constituție, inițiatorii înțeleg și aplică în mod greșit elementele specifice acestui principiu.

Că autonomia este greșit înțeleasă și că sub pretextul acesteia se dorește existența unui teritoriu rupt de statul național, unitar și indivizibil, o denotă și intenția expres exprimată prin proiect de a avea **instituții și societăți comerciale proprii, camere de comerț proprii, poliție proprie, protecție socială și asigurări sociale proprii, ca și o structură administrativă internă proprie.** Or, în cadrul statului român, asemenea posibilități nu sunt îngăduite de Constituție.

Așa cum am arătat anterior, autonomia nu poate fi decât **numai administrativă și financiară** și ea nu poate avea la bază criterii etnice, lingvistice sau teritoriale (regionale).

Organizarea și funcționarea, în cadrul entității propuse, de organe cu competențe statale paralele, contravine conceptului de stat unitar, care presupune existența unui singur centru de putere, de impulsivitate politică și guvernamentală și a unei comenzi unice care se transmite pe întreg teritoriul statului.

Prin declararea Ținutului Secuiesc ca regiune autonomă cu personalitate juridică, populația României și teritoriul acesteia n-ar mai beneficia de o singură organizare politică și juridică, de un singur aparat de stat, respectiv de o organizare statală unică, fiind știrbită plenitudinea suveranității sale prin instituirea unui partaj teritorial.

De asemenea, prin proiect este consacrat un principiu inedit, anume cel al **autoadministrării**, într-un conținut special, de natură deosebită, ce excede semnificațiilor juridice ale conceptului de autonomie locală fundamentat de constituentul român, principiu care operează exclusiv la nivelul unei regiunii autonome, cu statut propriu, determinată pe baze exclusiv etnice. Prin aceste prevederi ale proiectului sunt încălcate dispozițiile art.120 din Constituția României, care reglementează **principiile de bază** din administrația publică locală, potrivit cărora „*administrația publică din unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile descentralizării, autonomiei locale și deconcentrării serviciilor publice*”.

8. Totodată, organizarea Ținutului Secuiesc ca regiune autonomă conduce la încălcarea și perturbarea ordinii constituționale și la imposibilitatea aplicării, pe întreg teritoriul României, a legilor și a celorlalte acte normative adoptate de Guvern.

Faptul că organizarea Ținutului Secuiesc ca regiune autonomă este de natură să conducă la perturbarea ordinii constituționale și de drept este evidențiat și de dispozițiile **art.46 lit.f)**, care prevăd că Președintele Ținutului Secuiesc promulgă deciziile adoptate de Consiliul de Autoadministrare, precum și de **art.123 alin.(3)** din proiectul de statut, care prevăd că actele normative adoptate de Parlamentul României sau de Guvernul României care „**au reglementări valabile și în Ținutul Secuiesc**” „**vor fi adaptate de Consiliul de Autoadministrare**” al respectivei regiuni, fiind lezate astfel competențele **forului legislativ suprem al țării**, consacrate prin art.61 alin.(1) din Constituție, de organ reprezentativ al poporului român și unică autoritate legiuitoare a țării.

Deci, potrivit inițiatorilor, actele care sunt suverane în teritoriul regiunii sunt cele care emană de la autoritățile regionale și scaunale, legile statului român având **caracter subsidiar** în raport cu deciziile Consiliului de autoadministrare.

Din formulările utilizate de proiect se degajă ideea că actele normative adoptate în condițiile legii fundamentale nu au forța juridică necesară dacă dispozițiile acestora nu convin autorităților Regiunii autonome, fiind supuse cenzurii lor, creându-se astfel o situație inacceptabilă pentru un stat unitar. Aceste dispoziții reprezintă o încălcare gravă a principiului potrivit căruia în România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor **este obligatorie**.

În ceea ce privește raporturile juridice neconstituționale preconizate a se stabili între Regiunea autonomă și statul român, pe același principiu al **autonomiei politice** a Ținutului Secuiesc, sunt relevante și prevederile **art.123 lit.a)** din proiect, conform cărora *„controlul asupra autorităților de autoadministrare ale regiunii revine Curții Constituționale” care exercită controlul „privind constituționalitatea actelor normative adoptate”*, ceea ce evidențiază asimilarea „Consiliului de Autoadministrare” cu un veritabil **Parlament local**, abilitat să emită norme juridice cu caracter primar în teritoriul respectiv. (Cu privire la denumirea acestor acte, proiectul este și inconsecvent în utilizarea termenilor, referindu-se când la „ordonanțe”, când la „decizii”, când la „hotărâri”).

Mai mult, fără a lua în considerare atribuțiile Curții Constituționale stabilite de Constituție, propunerea legislativă încalcă și din acest punct de vedere legea fundamentală a țării, trasându-i acestei instituții a statului noi atribuții, constând în controlul prealabil de constituționalitate al „deciziilor” și „controlul constituționalității actelor normative adoptate” de autoritățile regionale.

9. Totodată, prevederile proiectului sunt de natură a contraveni unor dispoziții exprese ale Constituției României ce consacră valorile fundamentale ale statului român, integrate aceluiași concept al suveranității.

În termeni total neconstituționali, propunerea legislativă prevede la **art.11**, folosirea liberă a simbolurilor națiunii maghiare, referindu-se la „stabilirea simbolurilor Ținutului Secuiesc” și la garantarea dreptului de folosirea liberă a drapelului și simbolului fiecărui scaun secuiesc. Prin aceste norme însă, se încalcă prevederile **art.12** din

Constituție care, reglementând simbolurile naționale, se referă la drapelul României, la ziua națională a României, la imnul național al României și la stema și sigiliul statului român, precum și reglementările cu privire la folosirea acestora.

10. Depășind granițele constituționale, limba maternă se dorește a avea „același statut ca limba oficială a statului” care, potrivit art.13 din Constituție este **limba română**.

În același sens, poate fi amintită și norma prevăzută la art.102 alin.(2) din proiect, potrivit căreia în justiție “actele se redactează în limba maternă”, încălcându-se, de această dată, și principiul constituțional consacrat prin art.128, conform **căruia procedura judiciară se desfășoară în limba română**. Textul constituțional menționează că modalitățile de exercitare a dreptului de a se exprima în limba maternă, în fața instanțelor de judecată, inclusiv folosirea de interpreți sau traduceri, trebuie stabilite de așa natură ”încât să nu împiedice buna administrare a justiției”, pe de o parte, „și să nu implice cheltuieli suplimentare pentru cei interesați”, pe de altă parte. În orice caz, nu trebuie omis faptul că procedura judiciară **se desfășoară în limba română**, în sensul că judecătorul dictează și grefierul consemnează **în limba oficială a statului**, nu în limba maternă a părților din proces.

Menționăm că în temeiul autonomiei locale, Constituția asigură cetățenilor aparținând unei minorități naționale cu o pondere semnificativă într-o unitate administrativ-teritorială folosirea limbii minorității naționale respective în scris și oral în relațiile cu autoritățile administrației publice locale și cu serviciile deconcentrate. Or, posibilitatea folosirii limbii materne este cu totul altceva decât acordarea aceluiași statut cu limba oficială a statului român.

În legătură cu folosirea limbii materne în învățământ, prevăzută la Capitolul VI din statut, reamintim faptul că în scopul promovării conviețuirii interetnice armonioase, prin Legea învățământului nr.84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare, statul român a creat condiții optime pentru toate minoritățile naționale, acestea având posibilitatea de a organiza colegii și facultăți cu predare în limba maternă și de a înființa instituții de învățământ superior multiculturale, administrate de persoane aparținând respectivelor minorități naționale. Ca urmare, propunerile formulate prin proiect referitoare la aceste aspecte au deja o reglementare legală.

11. Temeiul constituțional invocat de către inițiatori în **art.12**, privind crearea Consiliului de Autoadministrare a Regiunii autonome, este înțeles și aplicat în mod eronat, deoarece aceste prevederi nu se referă la autorități administrative autonome **locale**, deci la cele din unitățile administrativ-teritoriale, ci la autorități autonome **din structura administrației publice centrale de specialitate**, deci la autorități publice **statale**.

Probă că este așa o constituie faptul că legiuitorul constituant a inclus “autoritățile administrative autonome” în Secțiunea 1 a Capitolului V din Constituție, intitulată “Administrația publică **centrală** de specialitate”, fără a nominaliza care sunt aceste autorități autonome. Când este însă vorba de autorități autonome ale administrației publice locale, acestea sunt expres prevăzute în art.121 din Constituție și ele nu pot fi decât consiliile locale și primarii”, care funcționează numai în comune, orașe și subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiilor, precum și consiliile județene, care funcționează în județe.

Față de cele de mai sus, rezultă că **înființarea altor autorități administrative autonome la nivel local, astfel cum se preconizează prin propunerea legislativă, excede prevederilor constituționale.**

12. Semnalăm că prevederile din **art.22-26** din proiect referitoare la competențele Consiliului de Autoadministrare nu pot fi exercitate decât de autoritățile publice **ale statului**, cum este cazul expropriierilor de interes public, stabilirii hotarelor unităților administrativ-teritoriale ale regiunii și înființării de noi comune, supravegherea și controlul poliției, protecția socială, înființarea de organe ale ordinii publice.

De asemenea, norma de la **art.74** excede competențelor constituționale și legale recunoscute în prezent tuturor autorităților administrației publice locale. Avem în vedere, în mod deosebit problemele referitoare la stabilirea denumirilor localităților, stabilirea și folosirea simbolurilor, exproprierea în interes public, retrocedarea averii comunale, ș.a.

13. În ceea ce privește Capitolul X, intitulat „Probleme financiare”, semnalăm că normele acestuia nu sunt corelate cu dispozițiile art.138 și 139 din Constituție, deoarece:

-potrivit art.138 alin.(1), în România există: **bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat și bugetele locale ale**

comunelor, orașelor și ale județelor, și în nici un caz “bugete regionale” ori “bugete scaunale”;

-conform art.139 alin.(2), impozitele și taxele locale se stabilesc de **consiliile locale sau județene, în limitele și în condițiile legii.**

Menționăm și faptul că nici una din normele acestui capitol nu este corelată cu prevederile Legii nr.500/2002 privind finanțele publice și nici cu cele ale Ordonanței de urgență a Guvernului nr.45/2003 privind finanțele publice locale.

Din redactarea **art.113 și 114** nici măcar nu se înțelege dacă inițiatorii au avut în vedere procente aplicate asupra categoriilor de venituri ale bugetului de stat sau doar a cotei-părți aferente județelor vizate a fi transformate într-o regiune etnică.

Totodată, semnalăm că noțiunea de „compensare bugetară” desemnează operațiunea de utilizare a unor sume plătite în plus în contul unei obligații bugetare, pentru o altă obligație, a aceluiași subiect și aceluiași buget, astfel că utilizarea acesteia în cuprinsul **art.115 și 116** este greșită și lipsită de sens.

14. Pe aceleași coordonate ale **încălțării ordinii de drept** de către prezenta propunere legislativă, amintim și dispozițiile Legii administrației publice locale nr.215/2001, legea organică în materie, în special prevederile Cap.I, Secțiunea 1, consacrat **Regimului general al autonomiei locale**. Sunt încălțate următoarele dispoziții ale acestui act normativ:

-art.2 alin.(2), conform căroră *aplicarea principiilor autonomiei locale și al descentralizării nu poate aduce atingere caracterului de stat național, unitar și indivizibil al României;*

-art.3 alin.(2), potrivit căroră *autonomia locală se exercită, exclusiv, de consiliile locale și primari, precum și de consiliile județene ... (nu și de alte autorități administrative, precum cele prevăzute prin proiect);*

-art.4 alin.(1), conform căroră *autonomia locală este numai administrativă și financiară, fiind exercitată pe baza și în limitele legii, excluzându-se orice alt conținut al autonomiei: politic, etnic, religios;*

-art.18 alin.(1), potrivit căroră *doar "comunele, orașele și județele sunt unități administrativ-teritoriale în care se exercită autonomia locală și în care se organizează și funcționează autorități*

ale administrației publice locale", nu și scaunele ori ținutul, așa cum se prevede în proiect;

-art.20, în conformitate cu care "*delimitarea teritorială a comunelor, orașelor și județelor se stabilește prin lege, ... orice modificare a limitelor teritoriale ale acestora se poate efectua numai prin lege și numai după consultarea prealabilă a cetățenilor din unitățile administrativ-teritoriale respective prin referendum, care se organizează potrivit legii*". Din acest punct de vedere, strict cu caracter formal-procedural, prezentul demers legislativ nu este fundamentat pe o prealabilă consultare a cetățenilor din județele preconizate a face parte din regiunea autonomă.

15. Semnalăm că proiectul face trimitere la Legea nr.70/1991 (abrogată prin Legea nr.67/2004) în ceea ce privește alegerea președintelui Ținutului Secuiesc și a președinților scaunelor, extinzând dispozițiile respective la autorități neconsacrate constituțional, cărora le conferă, în această materie, același regim juridic ca autoritățile administrației publice locale consfințite de legea fundamentală a statului.

Din cele menționate mai sus, rezultă că prezenta propunere legislativă contravine, în ansamblul său, normelor și principiilor constituționale, ordinii juridice interne, legislației comunitare și dreptului internațional.

PREȘEDINTE

dr. Dragoș ILIESCU

București

Nr. 1251/16.09.2005